

LÄKARE MOT KÄRNVAPEN

NR 167 JUNI 2022

MEDLEMSTIDNING FÖR SVENSKA LÄKARE MOT KÄRNVAPEN

FOKUS

I KÄRNVAPNENS SKUGGA

Rysslands krig fick världen att
vakna om kärnvapenhotet

NATO – Sveriges säkerhet
får inte grundas på kärn-
vapen

Ryska läkare i protest
mot kriget – möt en
av dem

Valguide – Vad säger
partierna om kärnvapen?

Läkare mot Kärnvapen ges ut av föreningen
Svenska Läkare mot Kärnvapen, SLMK.

ANSVARIG UTGIVARE: Josefin Lind,
josefin.lind@slmk.org
REDAKTION: Michaela de Verdier (redaktör),
Clara Gullman Levin, Josefin Lind

LAYOUT: Gabriel Holmbom
TRYCK: Exakta Creative.
Tryckt på miljögodkänt papper.

Nästa nummer utkommer i oktober 2022.
Material skickas till redaktion@slmk.org senast
15 augusti 2022.

**SVENSKA LÄKARE
MOT KÄRNVAPEN**

Svenska Läkare mot Kärnvapen
Norr tullsgatan 45,
113 45 Stockholm
E-POST: info@slmk.org

Bli medlem på www.slmk.org
BANKGIRO: 901-0901
SWISH: 1239010901

FÖLJ OSS:
Facebook.com/SLMK.1981
Instagram: @lakaremotkarnvapen
Twitter: @IPPNWSweden

SLMK arbetar preventivt för att kärnvapen ska
avskaffas innan de används igen. Vi är en del av
IPPNW (International Physicians for the Prevention
of Nuclear War) samt ICAN (International Cam-
paign to Abolish Nuclear Weapons).

Tidningen utkommer till alla medlemmar i
Danske Læger mod Kernevåben,
www.danskelaegermodkernevaaben.dk

KONTAKT:
Povl Revsbech (sekretær og kasserer)
povl.revsbech@gmail.com
DLMK, c/o Povl Revsbech, Langdalsvej 40
8220 Brabrand, Danmark

INNEHÅLL #167

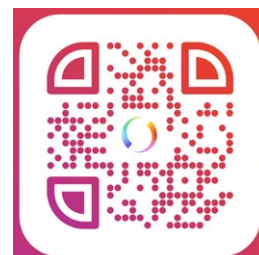
- 4** NATO – Sveriges säkerhet får inte grundas
på kärnvapen
- 6** Intervju – Ryska läkare i protest mot
kriget – möt en av dem
- 12** Valguide – Vad säger partierna om
kärnvapen?
 - 8** Användning av taktiska kärnvapen vore en katastrof
 - 14** Psykologi - Kärnvapenhotet väcker existentiell ångest
 - 16** Nypremiär för vår utbildningssajt Lär om kärnvapen
 - 17** Tecknare står upp mot kärnvapen!
 - 18** Krönika - Kärnvapenkrig av misstag troligen den
största risken

HAR DU BETALAT DIN MEDLEMSAVGIFT?

Fortsätt bidra till en kärnvapenfri värld genom att betala
din medlemsavgift för 2022!

LÄKARE - 290 KR/ÅR
ASSOCIERAD MEDLEM - 200 KR/ÅR
STUDENT - 100 KR/ÅR
MÅNADSGIVARE – VALFRI SUMMA

BANKGIRO: 901-0901
SWISH: 1239010901

Märk betalningen med ditt namn och medlemsnummer.
Skänk gärna en extra gåva till verksamheten. Tack för ditt stöd!

Världen har vaknat om kärnvapenhotet – nu behövs vi överallt!

Vendela Englund Burnett
Ordförande

De flesta av oss trodde nog inte att vi 2022 skulle uppleva ett fullskaligt krig i Europa, flagranta hot om kärnvapenanvändning och i maj ha ett beslut om en svensk ansökan om Nato-medlemskap.

Så vad gör Svenska Läkare mot Kärnvapen nu? Även om vi oförtrutet arbetat med att hålla kunskap och medvetande om kärnvapenhotet levande har intresset för kärnvapenfrågan från politiker, medier och allmänhet länge varit svalt. Så icke nu. Suget efter vår kunskap och våra perspektiv är enormt. Medverkan i tidningar, radio, poddar och möten med olika organisationer och inte minst politiska partier som efterfrågat vår expertis har fyllt veckorna. Med vår färiska rapport "Förebygga är enda medicinen" har vi kunnat åskådliggöra det ofattbara. Att vi är Sveriges mest solida och sakliga kunskapskälla om kärnvapen har tydligen gått fram eftersom vi haft över 200 000 (!) unika besökare på vår informationssajt Lär om kärnvapen sedan den 24 februari. I maj nylanserades sajten med uppdaterat utseende och information, så missa inte att ge den ett besök! Läs mer på sidan 16.

Medan Svenska Läkare mot Kärnvapen inte tar ställning till Nato i sig är vi väldigt tydliga med att Sverige aldrig får basera sin säkerhetspolitik på massförstörelsevapen.

Medan Svenska Läkare mot Kärnvapen inte tar ställning till Nato i sig är vi väldigt tydliga med att Sverige aldrig får basera sin säkerhetspolitik på massförstörelsevapen. Se våra krav på sidan 4. Nu stundar

i juni det första mötet för de länder som skrivit på FN-konventionen mot kärnvapen, då Sverige kommer att vara observatör, och i augusti är det dags för uppföljning av icke-spridningsavtalet NPT. Förstås pågår även ett intensivt jobb med politiker för att Sverige i förhandlingarna och som medlem i Nato inte får överge vårt långsiktiga mål – en äkta gemensam säkerhet i en kärnvapenfri värld.

Stödet från er medlemmar är så viktigt! Hör gärna av dig om du har funderingar, vill skriva i din lokaltidning, prata om kärnvapen på något möte, hjälpa oss att bli fler medlemmar eller något helt annat. Du behövs!

PS: Nu har Läkare mot Kärnvapen fått ny skrud! När du bläddrar i numret kommer du nog att märka att tidningen fått ett nytt, uppdaterat utseende. Vi hoppas att du ska tycka om förändringen – och kom gärna med feedback till redaktion@slmk.org! ■

Sveriges säkerhet får inte grundas på kärnvapen

Av Josefin Lind

Den 18 maj lämnade regeringen in Sveriges ansökan till Nato. Medan Svenska Läkare mot Kärnvapen inte tar ställning i frågan om ett svenskt Natomedlemskap, verkar vi för att Sverige aldrig ska ha en utrikes- och säkerhetspolitik som bygger på kärnvapen.

Kärnvapen har länge varit en del av Natos militära strategi, men det var först i Natos strategiska koncept från 2010 som kärnvapens roll fastställdes. Där konstateras att Nato kommer att förbli en kärnvapenallians så länge kärnvapen finns. Det strategiska konceptet är dock ett politiskt dokument och inte juridiskt bindande, till skillnad från det Nordatlantiska fördraget som Natos organisation vilar på, i vilket kärnvapen inte nämns.

Nato har inga egna kärnvapen men har tillgång till USA:s och Storbritanniens kärnvapen. USA har genom bilaterala avtal cirka 100 kärnvapen utplacerade på fem Natoländers territorium; Belgien, Italien, Nederländerna, Turkiet och Tyskland. USA har en uttalad strategi om att alla Natoländer kan komma att försvaras med kärnvapen, vilket innebär att de står i amerikansk kärnvapenskugga. Nato är också villigt att vara först att använda kärnvapen vid en konflikt.

VÅRA KRAV VID ETT SVENSKT MEDLEMSKAP I NATO

Ett svenskt inträde i Nato ställer stora krav på att Sverige pekar ut förutsättningar för att ta avstånd till kärnvapen och inte på något sätt involveras i kärnvapenrelaterade frågor och aktiviteter som medlem i alliansen. Därför menar vi att följande krav behöver ställas.

1 Sverige måste genast gå med i FN:s konvention om förbud mot kärnvapen.

Ett svenskt Natomedlemskap får aldrig stå i vägen för Sveriges möjligheter att driva nedrustningspolitik och att ansluta till FN:s konvention om förbud mot kärnvapen. För att säkerställa detta bör kärnvapenkonventionen skyndsamt ratificeras av riksdagen. Det borde Natoförespråkarna gå med på som en del av det förhandlingsarbete som kommer att krävas. Sverige måste också förbehålla sig rätten att inte stå bakom Natos uttalanden om kritik mot FN:s konvention om förbud mot kärnvapen.

Inför förhandlingarna av FN:s konvention om förbud mot kärnvapen skickade USA ut ett dokument där de krävde att Natos medlemsländer inte deltog. Endast Nederländerna deltog i slutändan. Efter förhandlingarna markerade Nato att organisationen aldrig kommer att se kärnvapenkonventionen som sedvanerättsligt bindande, och

↑ Den 18 maj skrev utrikesminister Ann Linde under Sveriges ansökan till Nato. Nu måste Sverige visa att medlemskapet kan kombineras med nedrustningsarbete.

därtill pressas Natostater att inte ansluta sig till konventionen. Två Natoländer (Norge och Tyskland) har dock, precis som Sverige, utannonserat att de kommer att delta som observatörer vid kärnvapenförbudets första statsparts-möte i juni, liksom Finland som också ansöker om Natomedlemskap.

2 Sverige ska aldrig vara med och planera, förbereda eller öva inför att använda kärnvapen.

De flesta Natoländer deltar i diskussioner i Natos Nuclear Planning Group om övningar, scenarier och förberedelser för att använda kärnvapen. Många deltar även i konkreta övningar där kärnvapen planeras att användas. Oavsett om Sverige går med i Nuclear Planning Group eller inte menar vi att Sverige tydligt och uttalat måste stå utanför all sådan typ av verksamhet, såsom diskussioner, planering eller övningar.

3 Sverige behöver stifta en lag som förbjuder att kärnvapen förs in på svenskt territorium.

Medan det lagstiftande arbetet bedrivs bör Sverige tydliggöra att vi inte kommer att acceptera att kärnvapen förs in på svenskt territorium varken i freds- eller krigstid.

Ett flertal Natoländer har en uttalad policy

om att kärnvapen inte får placeras på deras territorium. För exempelvis Norges policy, gäller detta i första hand i fredstid, medan Spanien och Litauen har nationell lagstiftning som gör att detta gäller även i krigstid. Finland har också nationell lagstiftning på plats. Även om det är upp till USA och Nato att efterfråga avtal om att placera kärnvapen i Sverige så bör det förekommas och säkerställas att detta aldrig kommer att ske.

4 Som Natomedlem måste Sverige verka för nedrustning av Natos kärnvapen.

Ett av Sveriges viktigaste uppdrag som Natomedlem måste vara att förmå alliansen att avsluta sitt beroende av kärnvapen, inte hota om att använda kärnvapen (även som förstaslagsförmåga) och att verka för nedrustning av alla kärnvapen.

En försvarspolitik som vilar på kärnvapen och begränsar Sveriges nedrustningspolitik är fel väg att gå och skapar en hotbild mot Sverige. Hur skulle Sverige med trovärdighet verka för nedrustning medan man samtidigt legitimerar innehav, planer på att använda och hot om att använda kärnvapen? Det är uppenbart att ett svenskt Natomedlemskap måste kombineras med ett tillträde till FN:s konvention om förbud mot kärnvapen. ■

INTERVJU

Ryska läkare i protest mot kriget – möt en av dem

Michaela de Verdier intervjuar
Evgenia Oustroumova

Strax efter Rysslands invasion av Ukraina slöt tusentals läkare och sjukvårdsanställda från Ryssland upp i ett modigt upprop riktat till president Vladimir Putin där de protesterar mot invasionen i ett öppet brev. En av dem som undertecknade brevet var den ryska läkaren och cancerforskaren Evgenia Oustroumova. Här berättar hon om sitt val att delta i protesterna.

Genom Svenska Läkare mot Kärnvapens långa internationella arbete har kontakter och vänskapsband knutits mellan läkare engagerade mot kärnvapen över hela världen. Under 1990-talet gjorde vår ordförande Vendela Englund Burnett flera besök i ett område i Södra Ural där ryska kärnvapen tillverkas för att studera effekterna av radioaktiva utsläpp på befolkningen. Där blev hon god vän med Evgenia Oustroumova, som numera arbetar som cancerforskare med fokus på joniserande strålning vid WHO i Frankrike. Evgenia Oustroumova har själv valt att gå ut med sitt namn.

Vilka var dina tankar och känslor när du först hörde nyheten om invasionen?

–Jag blev djupt chockad. Jag kunde inte tro att mitt hemland, som under andra världskriget upplevde allvarliga dödssiffror och förödelse, kunde vara ansvarigt för detta. Sedan den första chocken är det en konstant smärta och oro för mina vänner och kollegor som lever i Ukraina eller har familj i Ukraina. En annan känsla var djup skam och ilska över den ryska statens agerande.

Du var en av de tusentals läkare som undertecknade ett öppet brev till Putin i protest mot invasionen. Hur gick dina tankar kring att göra det?

–Jag har bakgrund inom pediatrik och för mig som läkare finns inget mer värdefullt än mänskligt liv. Jag tyckte att vi borde göra alla gemensamma ansträngningar vi kan för att hjälpa till att stoppa invasionen.

Vad tror du att sådana här brev och fördömanden kan ha för effekt?

–Tyvärr har protesterna och fördömandena hittills inte haft mycket effekt, kriget fortsätter. Det mest frustrerande är att se att vi som ett internationellt mänskligt samfund inte har något effektivt verktyg som kan användas vid krig. Samtidigt förstår jag hur viktigt det är för ukrainare att se allt stöd och sympatier de har runt om i världen. Ur det avseendet bör allt som kan hjälpa till att stoppa kriget ändå göras.

Det mest frustrerande är att se att vi som ett internationellt mänskligt samfund inte har något effektivt verktyg som kan användas vid krig.

Evgenia Oustroumova

Har du någon kontakt med familj och kollegor i Ryssland?

–Det här är ett så känsligt och smärtsamt ämne att jag försöker att inte diskutera det med min familj och mina vänner eftersom jag inte vill utsätta dem för att bli åtalade, då censuren i Ryssland idag är enorm.

Är det möjligt att säga om det är vanligt att läkare och sjukvårdspersonal i Ryssland, som är medvetna om kriget, fördömer det?

–Jag kan se vilken mängd propaganda som strömmar över befolkningen varje dag. Jag vill tro att läkare och vårdpersonal inte stödjer kriget, men det har jag inga uppgifter om. Det beror förmodligen mycket på människors möjligheter att få tillgång till information om situationen i Ukraina från oberoende massmedia. Men som sagt är möjligheten att få någon annan information än officiell propaganda väldigt begränsad.

Är det något du vill föra fram till läkare i Sverige?

– Jag uppskattar allt stöd som ges till människor i och de som flytt från Ukraina. Jag hoppas att människor i Sverige ser att det finns ryssar som är helt emot invasionen och gör sitt bästa för att hjälpa det ukrainska folket. ■

Omvärlden reagerar på Rysslands kärnvapenhot

Rysslands invasion av Ukraina och hot om att använda kärnvapen har fått omvärlden att reagera starkt och upprop och fördömanden har strömmat från många håll, däribland från läkare och sjukvårdspersonal världen över. Bland annat har IPPNW tagit initiativ till ett öppet brev mot krig och kärnvapen, som under tecknades av Nobels fredspristagare som Dalai Lama, ICAN och International Peace Bureau. Brevet skrevs under av över en miljon människor världen över innan det överlämnades till FN.

Svenska Läkare mot Kärnvapen och IPPNW står också bakom ett upprop om att avskaffa kärnvapen tillsammans med flera svenska och internationella sjukvårds- och folkhälsoorganisationer, däribland Sveriges Läkarförbund, World Medical Association (WMA) och svenska och internationella IFMSA.

► Läs mer på www.slmk.org.

NYA AVSNITT AV ATOMBOMBSPODDEN

Nu har vi släppt nya avsnitt av vår podd Atombombspodden! I den får du följa med när Johan Täng, underläkare och poddens redaktör, utforskar kärnvapenfrågan. I första avsnittet samtalat Johan Täng med poddens tidigare redaktör David Victorin och ger en introduktion till den kommande säsongen. Inom kort kommer ännu fler avsnitt, bland annat om kärnvapen i forna Sovjetunionen och om provsprängningar.

Du hittar podden på Spotify, iTunes, Acast och andra ställen där poddar finns.

Följ den gärna så missar du inga avsnitt! Har du feedback eller tips? Maila podd@slmk.org.

Användning av taktiska kärnvapen vore en katastrof

Rysslands invasion av Ukraina visar att kärnvapenavskräckning inte fungerar

Av Nina Tannenwald, lektor i internationella relationer vid Brown University. Artikeln "Limited tactical nuclear weapons would be catastrophic" är publicerad av Scientific American den 10 mars 2022. Översatt av Jan Larsson.

Efter Rysslands invasion av Ukraina den 24 februari har Rysslands president Vladimir Putin gett order om en höjning av beredskapsnivån för landets kärnvapenstyrkor och uttalat inlindade nukleära hot. Den flagranta aggressionen mot Ukraina har chockerat Europa och hela världen. Kriget innebär en tragedi för Ukraina. Det tydliggör också hur lite västvärlden kan förlita sig på kärnvapenavskräckning som ett verktyg för säkerhet.

Kärnvapenavskräckning utgår från tanken om att innehav av kärnvapen skyddar ett land mot anfall med kärnvapen, genom hotet om ett enormt motanfall. Denna idé uppfattas av många ligga bakom det faktum att något kärnvapenkrig inte bröt ut mellan USA och Sovjetunionen under kalla kriget. Men Rysslands invasion av Ukraina kastar ljus på avskräckningens baksidor. Den mest uppenbara är att Putin inte använder kärnvapenavskräckning för att skydda Ryssland, utan för att få sin vilja igenom när det gäller Ukraina. I detta fall avskräcker Rysslands kärnvapen

nämligen västvärlden från att ingripa med konventionella militära styrkor till Ukrainas försvar. Trots spridda uppmaningar i USA att skapa en flygförbudszon över Ukraina har Bidenadministrationen klokt nog stått emot. I praktiken skulle ett sådant beslut innebära nedskjutning av ryska plan, något som skulle kunna leda till ett tredje världskrig. Samtidigt avskräcker troligen Natos kärnvapen Ryssland från att utvidga kriget till Natoländer såsom Polen, Rumänien eller baltstaterna. Således förhindrar terrorbalansen troligen ett mera utbrett krig i Europa men lämnar Ukraina ensamt att kämpa vidare med sina begränsade resurser, med risk för att till slut uppslukas av Ryssland. På det hela taget tycks Nato-länderna inte känna sig särskilt lugnade av sin omtalade kärnvapenavskräckning. De fortsätter att oroa sig för den (trots allt lilla!) risken att Ryssland iscensätter ett konventionellt angrepp utanför Ukrainas gränser.

Det här är inte första gången Putin använder nukleärt vapenskrammel. Han gjorde det också 2014 i samband med Rysslands invasion av

↑ Taktiska kärnvapen sägs vara mindre och därför mer användbara, men även de allra minsta kärnvapnen skulle orsaka enorma skador om de användes.

Krim, när ryska ledare öppet talade om att sätta sina kärnvapen i högsta beredskap. Och år 2015 hotade Ryssland danska fartyg med kärnvapen om Danmark anslöt sig till Natos missilförsvarssystem. Putin tycker om att vifta med sina kärnvapen som en påminnelse till väst (och kanske även sig själv) om att Ryssland fortfarande är en stormakt. Under den aktuella krisen är det uppenbart att Putin vill att USA och Nato förstår att om väst ingriper militärt till förmån för Ukraina, ja, då kan Putin mycket väl sätta in sina så kallade taktiska (eller "icke strategiska") kärnvapen.

I kärnvapensammanhang betyder "taktisk" en oerhört stor mängd explosiv energi och "strategisk" en ännu större mängd. Idag har de flesta kärnvapen variabel sprängstyrka, eller "dial-a-yield", vilket innebär att de kan ställas in för att frisätta en mängd explosiv energi som kan variera från delar av en kiloton till flera megaton. Till exempel kan USA:s senaste version av sin B61-bomb frisätta 0,3, 1,5, 10 eller 50 kiloton explosiv energi. Som jämförelse var Hiroshimabomben på 15 kiloton.

Ryssland har omkring 4 500 kärnvapenspetsar i sin arsenal. Av dessa finns de med längst räckvidd — de strategiska vapnen — på ubåtar, bombplan och interkontinentala ballistiska missi-

ler. Men Ryssland har också omkring 2000 taktiska kärnvapen som förvaras i lager över hela landet. De är utvecklade för att kunna användas mot militära trupper eller anläggningar inom ett begränsat område eller i en begränsad insats.

Sådana vapen kan avfyras med den sortens kortdistansmissiler som idag används för att fälla bomber över Ukraina, som till exempel den ballistiska missilen Iskander med en räckvidd på cirka 50 mil. Men dessa är inte de enda taktiska vapen som kan sättas in; USA har cirka 100 kärnvapenbestyckade gravitationsbomber (med mindre sofistikerad styrning) utplacerade i Europa.

Taktiska kärnvapen finns för att båda sidor är rädda att avskräckas från att använda sina stora kärnvapen, avsedda

för storstäder, på grund av deras enorma förstörelsepotential. Genom att tillverka mindre kärnvapen med större träffsäkerhet blir det mer tänkbart att använda dem. Det paradoxala är att samtidigt som det gör avskräckningshot mer trovärdiga, blir vapnen också mer frestande att använda först, i stället för att enbart använda dem för att slå tillbaka ett kärnvapenangrepp.

Men ingen ska tro att det någonsin kommer att vara förnuftigt att använda ett taktiskt kärnvapen. Oavsett storlek har en kärnvapen-

”

Men ingen ska tro att det någonsin kommer att vara förnuftigt att använda ett taktiskt kärnvapen.

förändrar spelplanen totalt.” Ryska ledare har klargjort att de skulle betrakta varje anfall med kärnvapen som början på ett totalt kärnvapenkrig.

Något som är särskilt oroande är möjligheten att kriget kan eskalera till användning av kärnvapen. Genom att höja beredskapen för de ryska kärnvapenstyrkorna har Putin ökat risken för använda kärnvapen av misstag, på grund av felkalkyl eller krigets allmänna oreda. Det värsta scenariot är att en desperat Putin tar till taktiska kärnvapen om kriget går dåligt. Även om detta fortfarande är osannolikt är risken inte noll. Och att låta den risken öka är oacceptabelt. Även om otaliga kärnvapen testats genom åren har inget vapen använts i krig (eller som terrormetod) sedan 1945. Den nu 77-åriga traditionen att inte använda kärnvapen — det nukleära tabut — utgör den enskilt största prestationen under kärnvapenåldern. Dagens ledare är skyldiga att se till att kärnvapen aldrig används.

explosion en överväldigande destruktiv kraft. Även en kärnladdning med ”liten” sprängkraft (0,3 kiloton) skulle åstadkomma skador långt utöver vad ett konventionellt vapen gör. (För att få en bild kan man med den interaktiva webbsidan Nukemap, skapad av historikern Alexander Wellerstein, simulera effekterna av en kärnvapenexplosion med vilken sprängkraft som helst var som helst på jordklotet.) Den skulle orsaka samma skräckscenario som i Hiroshima, om än i en något mindre skala. Ett taktiskt kärnvapen skulle åstadkomma ett eldklot, chockvågor och dödlig radioaktiv strålning som skulle ge långsiktiga skador hos överlevande. Radioaktivt nedfall skulle kontaminera luft, mark, vatten och livsmedel (effekter många ukrainare redan känner till efter Tjernobylnkatastrofen 1986).

Ingen vet om ett taktiskt kärnvapen skulle utlösa ett fullskaligt kärnvapenkrig. Icke desto mindre är risken för eskalering högst verklig. De som utsatts för ett kärnvapenanfall kommer inte att fråga om det var ett taktiskt eller ett strategiskt vapen. I ett uttalande inför The House Armed Services Committee den 6 februari 2018 slog försvarsminister James Mattis fast: ”Jag tror inte det finns något sådant som ett taktiskt kärnvapen. Varje kärnvapen som används, när det än sker,

Det värsta scenariot är att en desperat Putin tar till taktiska kärnvapen om kriget går dåligt.

Putin och den ryska utrikesministern Sergej Lavrov borde sluta upp med att hota med kärnvapen. Andra ledare borde visa hur chockerade och upprörda de är och göra det tydligt att kärnvapenhot är oansvariga och oacceptabla.

Kärnvapenavskräckning medför enorma risker och mycket stora kostnader. Argumenten för avskräckning, som ibland ter sig övertygande, håller inte alltid. Vi måste tillstå att kärnvapenavskräckning kan gå fel. Det är därför som ingen kan sova gott under ett kärnvapenparaply, trots alla miljarder dollar som spenderats på kärnvapenarsenaler — speciellt inte under en kris såsom Rysslands invasion av Ukraina. Detta krig innebär sannolikt slutet på den europeiska säkerhetsordningen. Det visar också hur vilket dåligt skydd kärnvapen ger. Världen skulle vara bättre utan dessa vapen. ■

Historiskt första möte i Wien för FN:s kärnvapenförbud

Mellan den 21 och 23 juni blir det första statspartsmötet om FN:s konvention om förbud mot kärnvapen äntligen av. Då träffas de länder som ratificerat kärnvapenförbudet för första gången i Wien, Österrike, för att diskutera arbetet med att implementera konventionen. Länderna kommer att diskutera och komma överens om konkreta steg när det gäller viktiga delar av konventionen, däribland artikel 6 om stöd till offer för kärnvapenanvändning och kärnvapentester, samt vilken tidsram kärnvapenstater som går med i konventionen kommer att ha för att avskaffa sina kärnvapen (artikel 4).

Sverige kommer att delta som observatör vid statspartsmötet i Wien. Ytterligare länder i Europa som anmält sig som observatörer är Finland, Norge Schweiz och Tyskland. Även Australiens nya regering är positiva till kärnvapenförbudet och kommer med stor sannolikhet att delta som observatörer. Den nyvalda regeringen antog redan 2018 en resolution om att de ville ansluta Australien till konventionen.

86 stater har till dags dato undertecknat konventionen och 61 länder har ratificerat den. De senaste länderna att ansluta sig till förbudet är Elfenbenskusten och Kongo.

Framgång i nedrustningsarbetet - AP3 minskar investeringar i kärnvapen

I början av maj hade vi internationellt besök av Susi Snyder, ICAN Financial coordinator och författare till rapporten Don't Bank on the Bomb. Vi hade möten med SEB, Handelsbanken, Swedbank, Nordea och Tredje AP-fonden. Målet var att täppa till kryphål för investeringar i bolag kopplade till kärnvapen genom att inkludera FN:s konvention om förbud mot kärnvapen i bankernas policys.

En framgång var att AP3, den enda statliga AP-fond som har kvar investeringar i bolag kopplade till kärnvapen, har sålt av majoriteten av sina innehav - för nu. I höstas kartlade vi AP3:s innehav i kärnvapenbolag, som från att ha över 1 miljard kronor investerade i 16 bolag nu har minskat sitt innehav till strax under 200 miljoner kronor i två bolag, som de även säger sig ha dialog med. Värt att notera är att AP3 dock inte har ändrat sin position om innehav i kärnvapen och inte heller gjort en ny tolkning av icke-spridningsavtalet, NPT, som övriga AP-fonder gjort.

↑ Susi Snyder, expert på investeringar i kärnvapenbolag, besökte Stockholm för att fortsätta sätta press på AP3 och storbankerna att inte låta sitt kapital finansiera kärnvapenbolag.

Vad säger partier kärnvapen?

Med Rysslands kärnvapenhot är kärnvapenfrågan högaktuell inför höstens val. Vad säger partierna om kärnvapen, nedrustning och FN:s kärnvapenförbud?

Socialdemokraterna vill att Sverige ska ansluta sig till FN:s kärnvapenförbud. Socialdemokraterna vill se en värld utan kärnvapen och att Sverige ska fortsätta arbeta för en global kärnvapennedrustning. Partiet har hittills valt att inte ratificera FN:s kärnvapenförbud, då de menar att konventionen behöver ”utvecklas och förtydligas” och ”att det avgörande arbetet för en kärnvapenfri värld går genom att stärka icke-spridningsfördraget”.

Vid partikongressen 2021 fastslogs att Socialdemokraternas mål är att ansluta till konventionen. Regeringen har anmält Sverige som observatör till kärnvapenförbudets första statspartsmöte i juni.

Socialdemokraterna har lanserat det så kallade Stockholmsinitiativet för nedrustning, samt inrättat ett forskningscentrum om kärnvapennedrustning, Alva Myrdal Center vid Uppsala universitet.

Moderaterna vill inte att Sverige ska ansluta sig till FN:s kärnvapenförbud. De anser att det kan äventyra Sveriges försvarssamarbeten och ”riskerar att gynna de kärnvapenstater som inte väljer att skriva under”. De anser inte heller att Sverige ska delta som observatör vid kärnvapenförbudets första statspartsmöte, då de menar att Sverige inte ska ”ge legitimitet till en konvention som riskerar att motverka sitt syfte”. Moderaterna menar att arbetet med nedrustning av kärnvapen bör ske inom ramen för icke-spridningsavtalet NPT.

Moderaterna nämner inte kärnvapen eller nedrustning i sitt partiprogram eller något annat dokument.

Centerpartiet vill inte att Sverige ska ansluta sig till FN:s kärnvapenförbud ”som den nu är formulerad”. De vill heller inte att Sverige är observatör till konventionens första statspartsmöte, vilket de menar kan sprida ”en felaktig bild av den svenska hållningen” gentemot förbudet. De anser att konventionen inte kommer att leda till en kärnvapenfri värld eftersom inga kärnvapenstater är med ännu, och att Sverige riskerar sina försvarssamarbeten om vi går med. Centerpartiet vill istället stärka arbetet inom icke-spridningsavtalet NPT och har uttryckt att kärnvapenförbudet kan undergräva NPT.

Centerpartiet skriver på sin hemsida att de vill se en kärnvapenfri värld och att Sverige ska vara pådrivande och en tydlig röst i nedrustningsarbetet.

Kristdemokraterna vill inte att Sverige ska ansluta sig till FN:s kärnvapenförbud. De anser att en anslutning skulle ”försämra förutsättningarna att försvara Sverige” och äventyra Sveriges försvarssamarbeten.

I december 2021 lade Kristdemokraterna fram ett förslag i riksdagen för att stoppa Sveriges deltagande som observatör vid konventionens första statspartsmöte, samt att hindra att Sverige undertecknar och ratificerar FN:s kärnvapenförbud.

Kristdemokraterna nämner inte kärnvapen eller nedrustning i sin valplattform eller partiprogram. I en rapport från 2016 skriver de att det är viktigt för den globala säkerheten att antalet kärnvapen begränsas och att spridningen av kärnvapen upphör, men att det finns ”få skäl att tro att alla kärnvapen skulle kunna avskaffas”.

erna om

Sverigedemokraterna vill inte att Sverige ska ansluta sig till FN:s kärnvapenförbud. I en riksdagsdebatt i mars i år sa en företrädare att det är ”direkt oansvarigt” att verka för att Sverige ska underteckna FN:s kärnvapenförbud och att partiet hoppas att Sverige lämnar sitt observatörskap. De har uttryckt att det vore ”ett slag i luften” att gå med i konventionen, som de anser är kontraproduktiv, och att det skulle äventyra Sveriges säkerhetspolitik och försvåra försvarssamarbeten.

Sverigedemokraterna nämner inte kärnvapen eller nedrustning i sin valplattform eller partiprogram. Partiet har i media tidigare uttryckt att de vill se en kärnvapenfri värld och att partiet förespråkar avspänning och nedrustning av kärnvapen, men har även uttalat att kärnvapen har en avskräckande effekt.

Vänsterpartiet vill att Sverige ska ansluta sig till FN:s kärnvapenförbud och att Sverige bör ratificera konventionen omgående. Partiföreträdare menar att kärnvapenförbudet är en konvention ”som inte normaliserar kärnvapen som ett legitimt vapen i krig” och ”som gör innehavarna till avvikare” samt att konventionen inte står i motsättning till andra initiativ för nedrustning. Vänsterpartiet vill även förbjuda att kärnvapen placeras på svensk mark och göra Europa till en kärnvapenfri zon.

Vänsterpartiet vill arbeta för en kärnvapenfri värld och har uttryckt att det ska vara en självklarhet att Sverige är drivande för kärnvapenedrustning.

Miljöpartiet vill att Sverige ska ansluta sig till FN:s kärnvapenförbud.

Partiföreträdare har i riksdagen uttryckt att ”tillgången till kärnvapen utgör ett av de allvarligaste säkerhetshoten i vår tid /.../ Därför driver vi att Sverige ska ansluta sig till FN:s konvention om ett globalt kärnvapenförbud och arbetar för en kärnvapenfri värld.” Partiet anser att förbudet har en stark betydelse för synen på kärnvapen globalt och hur stater förhåller sig till att skaffa kärnvapen.

Miljöpartiets mål är en kärnvapenfri värld och att Sverige ska vara en stormakt i det globala fredsarbetet.

Liberalerna vill inte att Sverige ska ansluta sig till FN:s kärnvapenförbud.

Partiet har i media uttryckt sig kritiskt mot konventionen och sagt att Sverige inte bör vara observatör vid det första statspartismötet: ”Att vara observatör är en dålig idé eftersom det skänker legitimitet åt konventionen om kärnvapenförbud”. De hänvisar till att konventionen förbjuder lagring, flyttning och utplacering av kärnvapen vilket de menar skulle minska USA:s närvaro i Europa och därmed missgynna vår säkerhet.

Liberalerna skriver inget om kärnvapen eller nedrustning i sitt partiprogram från 2019 eller andra dokument.

Källor

All information kommer från partiernas hemsidor och egna dokument samt intervjuer och debattartiklar i media.

Kärnvapenhotet väcker existentiell ångest

Av Elisabet Södersten, psykolog, medlem i SLMK:s Vetenskapliga Råd.

Kärnvapenhotet har kraftigt aktualiserats i och med kriget i Ukraina, vilket har väckt känslor av oro och ångest hos många människor. Kärnvapnens varande och därmed dess möjlighet att kunna användas vid konflikter eller av misstag innebär ett existentiellt hot, som kan betraktas som ett större hot än den eventuella individuella rädsla människor har inför den egna döden som tillhör livet. Kärnvapenhotet väcker därmed en särskild existentiell ångest.

Inom den existentiella psykoterapeutiska teoribildningen behandlas fyra grundfenomen som anses oundvikliga i människans tillvaro: död, frihet, existentiell isolering och meningslöshet. Dessa skapar en existentiell ångest som betraktas som naturlig, eftersom varje människa någon gång i livet kommer att ställas inför dem. Det sätt på vilket hon konfronteras med och bearbetar dessa existentiella fenomen avspeglar sig i hennes välbefinnande (Yalom 1980).

Men då kärnvapenhotet aktualiseras väcks en särskild existentiell ångest. När kärnvapenkapprustningen under kalla kriget nådde sin kulmen lyfte psykoanalytikern Hanna Segal fram sina tankegångar i en föreläsning 1985. Hon beskriver att kärnvapenhotet och vetskapen om konsekvenserna av ett kärnvapenkrig leder till en fasa som är värre än den naturliga dödsångesten. ”The prospect of death in atomic warfare leaves an unimaginable void and produces terror of a different kind” (Segal 1987).

Kärnvapenkrigets konsekvenser innebär att ett symboliskt fortsatt liv genom efterlevande omöjliggörs. ”... atomic annihilation destroys the

possibility of symbolic survival.” (Lifton 1982, Segal 1987). Omnicide, vilket betyder att alla dör, var vid denna tid ett myntat begrepp i sammanhanget.

Förnekelse kan leda till kärnvapnens kvarhållande

Kärnvapenhotet väcker alltså inte enbart den egna dödsångesten utan också något mer, som är nytt för denna tidsålder när kärnvapen existerar. Denna nya tid, som har pågått i ungefär åttio år, innebär därmed att en särskild existentiell ångest är ofrånkomlig för mänskligheten. Frågan man kan ställa sig är då hur kärnvapnen ändå fått finnas kvar fram till

våra dagar? I sin föreläsning beskriver Segal ingående scenarier av vad som ligger bakom det som skulle kunna beskrivas som ett kvarhållande av kärnvapnens existens.

En förklaring är enligt Segal att ångesten inför kärnvapenhotet ständigt finns men att människan försöker hantera den på olika sätt, till exempel genom handlingar som kan undanröja hotet eller att använda sig av det

”
**Kärnvapen-
hotet väcker
alltså inte
enbart den egna
dödsångesten
utan också
något mer**

psykologiska försvaret isolering, det vill säga att kunskapen om hotet är medvetet men att känslor som väcks av det är omedvetna. Människan kan också försvara sig mot det upplevda hotet genom att förneka att det existerar. Hur kan man förhålla sig till att ett sådant förnekande både kan betraktas som en nödvändig överlevnadsstrategi, men som i längden också kan innebära ett kvarhållande av kärnvapnens existens? Detta dilemma berör Segal delvis. ”Denial and apathy in the face of the threat are phenomena understandable to analysts who, according to me, should make their views known.” (Segal 1987).

Kärnvapenhotets påverkan

Kärnvapenhotet väcker alltså en särskild existentiell ångest och steget är inte långt till tankar om att denna risksituation i sig är stressframkallande. Den vetenskapliga forskningen utvecklar kunskapen successivt om hur psykologisk stress påverkar oss, men det verkar inte finnas någon ny psykologisk forskning som studerar den oro och förmodade stress det för med sig för människor att leva under kärnvapenhot under en längre tid.

Vad gör då så enorma och fruktansvärda hot som kärnvapenhot med oss idag? Segal (1987) ger några svar på hur kärnvapenhotet påverkar oss. Ungefär samma fråga ställdes i början av 1980-talet efter att man i kliniska sammanhang då börjat tala om en ny källa för psykisk ohälsa – nukleär ångest (Wagner, 1985):

”What are the effects of the nuclear arms race and the threat of nuclear war on ... childhood development, personality formation, individual values, expectations, and self-representations? What are the effects on the family structure? What is the impact on cultural values and social mores?” (Goldman & Greenberg 1982, Wagner, 1985).

Psykologiskt perspektiv viktig kunskapsfaktor

En långtidsstudie skulle ge viktiga svar, men mer väsentligt vore förmodligen att som Walsh (1984) uttryckte, använda den psykologiska kunskapen till att undanröja hotet. ”Perhaps the resurgence of concern among psychologists today reflects a recognition that the possibility of nuclear war is based in human behavior and that, therefore, psychology can (and must) be vitally involved in finding ways to remove that possibility.”

Det finns troligen många berättelser om reaktioner på kärnvapenhot som väntar på att få bli berättade både från förr och nu. Kanske kan ordet sorg vara relevant för den äldre generation som länge kämpat med vad kärnvapenhotet genom tiderna inneburit och som idag så påtagligt blivit aktuellt och kännbart. Förhoppningsvis kan det beskrivna dilemma, om vilka psykologiska aspekter som kan leda till att kärnvapen kvarhålls, beaktas som en viktig kunskapsfaktor i det fortsatta arbetet för kärnvapnens avskaffande. Vilka val skulle unga människor göra i livet om de inte var pådyvlade det existentiella hot som kärnvapnen utgör? Någon lär ha sagt att vi behöver kunna föreställa oss världen utan dessa hot för att kunna ta beslut som avhjälp-
per dem. ■

TIPS PÅ HUR DU SOM ÄR OROLIG KAN HANTERA DINA TANKAR:

1 Fokusera på fakta

Det har inte startat ett kärnvapenkrig! Vi arbetar för att det aldrig ska inträffa igen! Försök att stanna upp vid fakta som dessa så att katastroftankar, fantasier och oroskänslor inte får för stort utrymme i dina tankar.

2 Fokusera på din andning

Det kan hjälpa att fokusera på din andning en stund om du plötsligt känner sig orolig. En lugn andhämtning dämpar ofta oro.

3 Sortera i dina känslor

Ibland kan oroskänslor väcka tankar på andra saker som man känner oro inför. Försök att sortera i oron och känna efter vad som är kopplat till kärnvapen och vad som kan vara kopplat till något annat i ditt liv. Att skilja på saker och ta itu med dem var för sig kan minska oron.

4 Ta hand om dig själv

Andra saker som kan hjälpa en att hantera oro är att bry sig om sig själv och sina närmaste, se till att äta bra, få motion, frisk luft och god sömn. Allt detta är viktigt för vår psykiska hälsa och återhämtning.

Att skriva av sig jobbiga tankar och känslor fungerar bra för en del. Du kan också bryta av med aktiviteter som du sedan tidigare vet att du tycker om och mår bra av. Det kan hjälpa dig att hitta tillbaka till en mer rofylld tillvaro.

Referenser

Goldman, D. S. & Greenberg, W. M., (1982), Preparing for nuclear war: The psychological effects. American journal of Orthopsychiatry, 52, 580-581.

Lifton, R. J., (1982), Nuclear War's Effect on the Mind, London: Faber & Faber.

Segal, Hanna., (1987), Silence is the Real Crime, International Review of Psycho-Analysis, 14:3-12. Institute of Psycho-Analysis.

Wagner, V. Richard., (1985), Psychology and the Threat of Nuclear War, American Psychologist, Vol. 40. No 5. 531-535.

Walsh, R., (1984), Staying alive: The psychology of human survival, Boulder, CO: Shambala.

Yalom, Irvin. D., (1980), Existential Psychotherapy, Basic Books, Inc., Publishers, New York, p. 9, 355.

Nypremiär för vår utbildningssajt

Lär om kärnvapen

VAR FINNS KÄRNVAPEN?

VAD HÄNDER NÄR DET SMÄLLER?

KÄRNVAPNENS KONSEKVENSER

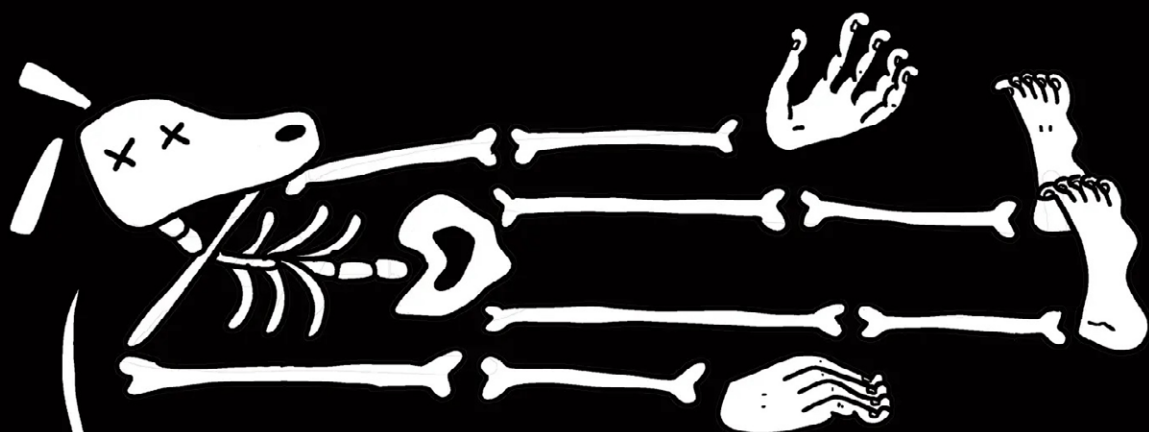
Kärnvapen är ett komplext ämne som kan vara svårt att få grepp om och i osäkra tider som dessa är det extra viktigt med lättillgänglig och korrekt information om kärnvapen. Därför nylanserar vi nu vår utbildningssajt Lär om kärnvapen, som bland annat fått uppdaterade texter, ett nytt utseende och en mer lättnavigerad struktur.

Vad händer egentligen när ett kärnvapen exploderar och vad får det för konsekvenser på människor och miljö? Var finns kärnvapen och vad är ett taktiskt kärnvapen? Och hur fungerar det internationella systemet och politiken kring kärnvapen och nedrustning? På Lär om kärnvapen finns allt du vill, och inte vill, veta om kärnvapen.

Sidan är framtagen med gymnasieelever som främsta målgrupp, men innehåller information som passar alla. I och med Sveriges ansökan om Natomedlemskap blir det än viktigare att svenska skolelever får kunskap och förmåga att reflektera om kärnvapen deras konsekvenser, och framöver hoppas vi därför att kunna komplettera sidan med en ämnesöverskridande lärarguide.

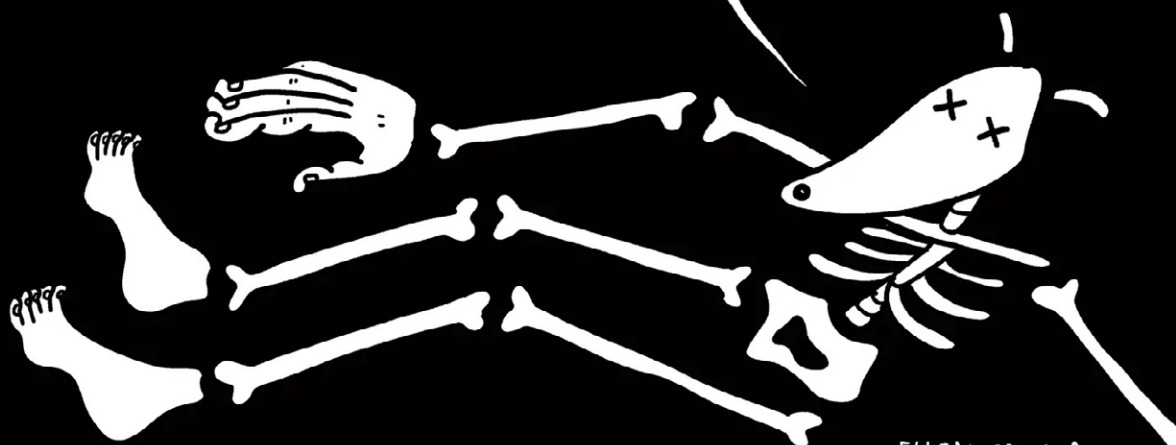
Lär om Kärnvapen finns på svenska, norska och inom kort även engelska och ryska. Bakom sidan står Svenska Läkare mot Kärnvapen med stöd från Svenska FN-förbundet.

→ www.laromkarnvapen.se ←

DET HÄR MED
KÄRNVAPEN VAR
VÄL ÄNDÅ LITE
ONÖDIGT.

HMM JA ALLT
ÄR INTE SVART
ELLER VITT
TYCKER JAG.

ELLEN GREIDER

Tecknare står upp mot kärnvapen!

I tecknaruppropet MOMENT 2022 protesterar 71 svenska tecknare med hjälp av sina bilder mot kärnvapen, Sveriges val att inte skriva under FN:s kärnvapenförbud och mot Nato. Ett urval av bilderna publicerades i Aftonbladet i april. Bland tecknarna finns Ellen Greider, Jan Löf, Sara Granér och Lasse Åberg.

Kärnvapenkrig av misstag troligen den största risken

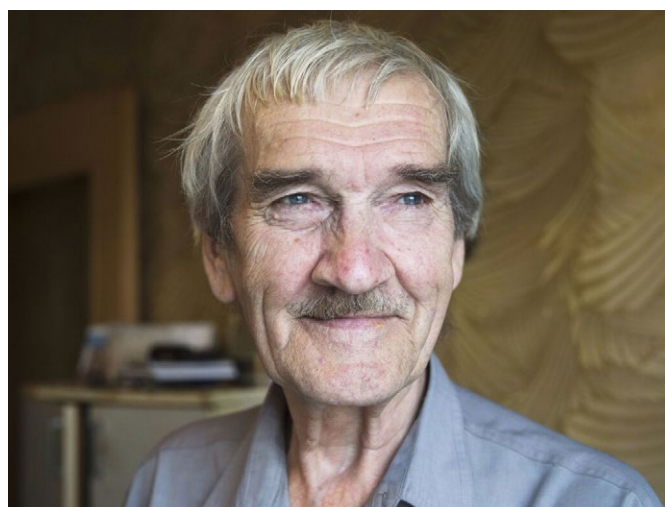
Av Inge Axelsson

Den största risken med kärnvapen är troligen inte ett planerat kärnvapenkrig utan kärnvapenkrig av misstag. Den svensk-amerikanske fysikern Max Tegmark är en av grundarna till The Future of Life Institute, som har listat 23 "nära-ögat"-händelser (så kallade close calls) som kunde ha slutat med en kärnvapenkatastrof.

Bland exemplen finns alltifrån Suez-krisen år 1956 när en flock svanar tolkades som oidentifierade flygplan, till drogmissbruk hos personal vid en amerikansk bas för avfyrning av kärnvapenmissiler år 2016. Det finns säkerligen också hemligstämplade händelser.

Ett exempel från våra trakter: En missil sändes upp från Norge den 25 januari 1995 för att studera norrskén. Ryssland hade informerats om uppskjutningen men hade tappat bort meddelandet. Ryska radarstationer såg en raket som tolkades som en kärnvapenmissil från en ubåt. Larmet nådde president Jeltsin som aktiverade sin nukleära portfölj för vedergällning mot USA, men när inte fler missiler följde avblåstes larmet.

Berömda nära-ögat-händelser var ryska ubåtar vid Kubakrisen 1962 och Petrov-fallet 1983 – läs mer om dem i en artikel av Gunnar Westberg och mig i Svenska Dagbladet publicerad i mars. Robert McNamara var försvarsminister i USA under John Kennedy och Lyndon Johnson. Det finns en video med en åldrad McNamara som såg tillbaka på kalla kriget. Han sa "Jag vill säga,

↑ En bild på Stanislav Petrov från 2015. Petrov anses ha räddat världen från ett kärnvapenkrig 1983. Foto: Pavel Golovkin/AP.

och det är mycket viktigt, att vi hade tur. Det var tur som hindrade att kärnvapenkrig bröt ut, vi kom till sist så här nära kärnvapenkrig" och visade upp några millimeter mellan vänster tumme och pekfinger.

Nu, under kriget i Ukraina, har Putin osäkrat sina kärnvapen till den grad att de troligen bara har två steg kvar till avfyrning. Nato har sannolikt gjort samma sak. Putin och Nato står nu som två duellanter som är beredda att rycka upp sina vapen och skjuta. Vi håller andan och arbetar för att Sverige undertecknar och ratificerar FN:s avtal om förbud för kärnvapen (TPNW).

Referenser

Accidental Nuclear War: A Timeline of Close Calls. The Future of Life Institute. (Läst i april 2022.)

Axelsson Inge, Westberg Gunnar. "Kärnvapenkrig kan startas av misstag". SvD 2022-03-07.

Johnson Rebecca. Ukraine war shows 'nuclear deterrence' doesn't work. We need disarmament. openDemocracy 24 March 2022.

Vi minns Hiroshima och Nagasaki

Den 6 och 9 augusti är det 77
år sedan Hiroshima och
Nagasaki ödelades av två
atombomber. Den 6 augusti
hedrar vi de drabbade.

MANIFESTATION FÖR FRED OCH NEDRUSTNING

VAR: Storkyrkan, Stockholm

NÄR: 6 augusti, kl 16.00

UR PROGRAMMET:

Utdelning av 2022 års anti-atombombsdiplom.
Tal av Margot Wallström, tidigare utrikesminister och
mottagare av 2021 års anti-atombombsdiplom, och
Gösta Alfvén, Svenska Läkare mot Kärnvapen.

FÖR FLER AKTIVITETER I ANDRA STÄDER,
SE WWW.SLMK.ORG

SVENSKA LÄKARE
MOT KÄRNVAPEN

Avsändare:
Svenska Läkare mot Kärnvapen
Norrullsgatan 45
113 45 Stockholm
Sweden

Stötta vårt arbete för att avskaffa kärnvapen!

I oroliga tider behövs en stark humanitär röst som fortsätter att påminna om kärnvapens humanitära konsekvenser och driver på för kärnvapennedrustning. Ju fler vi är som står upp för fred och kärnvapennedrustning, desto starkare står vi.

Skänk en gåva eller värva en ny medlem, så är du med och ser till att vi kan fortsätta vårt arbete. Med ditt stöd kan vi göra mer!

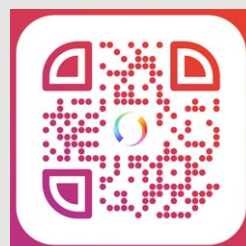
Hjälp oss att bli fler medlemmar

Sprid ordet om Svenska Läkare mot Kärnvapen! Maila oss på info@slmk.org så skickar vi gärna broschyrer och annat material till din hjälp. Läs mer på www.slmk.org/bli-medlem

Ordna en föreläsning med SLMK på din arbetsplats eller lärosäte! Vi berättar gärna om kärnvapen, deras humanitära konsekvenser och hur vi som läkarorganisation arbetar för att avskaffa kärnvapen. Kontakta oss om du vill veta mer!

Skänk en gåva

Bankgiro: 901-0901
Swish: 123 901 09 01

SVENSKA LÄKARE
MOT KÄRNVAPEN

